

VEČERNI LIST

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

za inozemstvo mesečno 12 K—

Uredništvo in uprava:

Ropitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon štev. 50

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Prvozačetniku naše misli!

Danes, ko škof dr. Anton Mahnič praznuje sedemdesetletnico svojega rojstva, je pač sloven, delavsko ljudstvo v prvi vrsti poklicano, da javno priča, koliko se ima ravno ono zahvaliti sivolasemu jubilaru.

Ce je dr. Krek bil oživotvoritelj krščansko-demokratske misli med slovenskim narodom, njen udeleženec in boritelj, je dr. Anton Mahnič brez dvoma njen umski započetnik. Ko je naša inteligenca živela v mrtvili, nedotaknjena od novih idej, ki so se snovale in razvijale krog nje, ko je naše ljudstvo bilo prepuščeno samo sebi in ni moglo najti zadovoljitve svojih občečloveških, socialnih in gmotnih potreb v takratnem izključno narodnjaškem, zastarelem in neplodovitem duhu čitalnic in pevskih društev, je iz Gorice, kjer je dr. Mahnič takrat bil profesor na semenišču, zadonel mogočen glas: »Slovenski narod, tudi ti si poklican stopiti v vrste vseh borečih se za najvišje, obče, svete ideale človeštva!«. Rišoč pred začudenimi očmi svojih sorojakov, duševno mročih sredi breznačelnosti one nesrečne dobe, velike konture krščanske kulturne stavbe, ni Anton Mahnič s svojim velikim umom polagal samo temeljev filozofske izobrazbe in religiozno-nravnostnega svetovnega naziranja, ki bi imelo postati vodilno za ves slovenski narod, marveč je takoj tudi razumel pomen, ki ga imajo pri preporodu našega ljudstva njegove gmotne, gospodarske in socialne težnje, in kmalu je pod njegovo egido izšlo »Socialno vprašanje« pokojnega dr. Pavlice, ki je bilo prvo pomembno delo take vrste med Slovenci. Tako se je pri nas začelo to vprašanje, ki je postalo najmočnejši činitelj v krščanskem preporodu slovenskega ljudstva in našlo v dr. Kreku, očetu naše organizacije, svojega najbolj genialnega zastopnika. In tako je dr. Mahnič postal to, kar je in ostane za vedno za nas: Oče krščanske renesanse na Slovenskem.

Danes vidimo pred seboj plodove delovanja prvega katoliškega ideologa v naši domovini. Vse, kar se je zgodilo v okoliščini krščanskodemokratskega gibanja na Slovenskem in bo postalo tudi bistveni element v kulturnem življenju naše nove jugoslovanske domovine, se je zgradilo na Mahničevih idejah, vsled njegove spodbude in po njegovi prvozačetni direktivi. Ta direktiva se tudi še danes pojavlja in bo vedno vstanu varovati naše katoliško in socialno gibanje od vsakih mogočih strupov. V tem oziru je ime in avtoriteta Antona Mahniča svetilnik, kateri meče luč, spodbuja in svira krmarije, ki vodijo našo ladjo po razburkanih valovih v dobi, ki je morebiti najpomembnejša doba v celi zgodovini civiliziranega človeštva.

Dve mogočni misli se danes borita med seboj za prevlado nad svetom: vekovečna krščanska na eni strani in globoko nekrščanska po svojem izvoru, smeri in končnem cilju na drugi strani. Srede ni več, in ravno to je že nekako pred štirimi desetletji napovedal dr. Mahnič! Ali Kristus ali antikristus! Gotovo delujejo na dnu, konjunktura pod burnim potokom vserazrušajoče revolucije tudi čisto krščanski, plemeniti nagibi, toda te sile se napravljajo v odločno protikrščanski smeri in bi pomedle tekom časa s temeljnimi načeli, na katerih sloni človeštvo, odkar ga je probudilo krščanstvo k novemu življenju, ako bi moge.

Ideje in delovanje dr. Antona Mahniča nam kažejo pot, kako v tem kaosu ne samo braniti ta temeljna načela, ampak udeseteriti njihovo oživotvorno moč in še enkrat rešiti svet, ki je vdrugič padel v temo poganstva, brezobzirnega izkoriščanja slabih na eni in krvavega, nikomur in ničemu ne prizanašajočega bunta sužnjev na drugi strani.

Sredi te gigantske borbe pozdravlja dr. Anton Mahniča slovensko ljudstvo, slovensko delavstvo, ki vojuje ta boj, tako za zmago najvišjih idealnih dobrin človeštva kakor za zmago svojih najelementarnejših socialnih pravic in potreb!

V varstvo krščanskega delavstva.

Belgrad, 13. septembra. Ravnatelj tobačne tovarne v Senju, znani italijanaš Nicolich, je pred 2 tedni začel nenadoma odpuščati organizirane krščanske delavce in delavke, ki tvorijo v tovarni veliko večino. Delavstvo je bilo silno razburjeno.

Demokratsko nasilje nad cerkvijo in šolo v Vojvodini.

Subotica, 11. septembra. Demokratska ministar: Pribečević za prosveto in Marinković za vere, sta si izbrala Vojvodino, da nasilno izvedeta v njej svoje svobodnjaške in »edinstvenonarodne« načrte, s katerimi si v drugih pokrajinah ne upata na dan. Pribečević je podžaval vse šole v Vojvodini in brez vprašanja vzel občinam in vsem njihovim šolske zgradbe z vso opremo. Domače učitelje prestavlja v Macedonijo in nastavlja nove, Srbe; učni jezik v šolah mora biti srbski s cirilico. Župnik na deželi posled ne more biti upravičel šole. Doslej so se vodile vse bunjevske šole v strogo verskem duhu. Pribečević hoče tega duha popolnoma pregnati.

A ne dovolj tega, Ampak demokratski so namerili svoj udarec tudi naravnost na cerkev. Te dni je minister za vere poslal duhovščini v Vojvodini ferman, v katerem ukazuje, da morajo duhovniki vsako svojo službo v cerkvi prijaviti preje policiji, češ, da more le-ta vzdrževati red!

Kristan noče delati v finančnem odboru.

Belgrad, 13. septembra. Namesto da poslanec Kristan zavija in pristransko poroča o nastopanju Jugoslovanskega kluba v proračunu, bi storil boljše, da bi sodeloval pri razpravi v finančnem odboru, za kar vleče dijete. Tako pa bo kotira vse delo v finančnem odboru.

JUGOSLOVANI NISO ZADOVOLJNI.

LDU Pariz, 13. septembra. (DKU) O reškem vprašanju piše »Matin«: To vprašanje se je z zadnjo D'Annunzijevo gesto na nenavaden način bistveno razjasnilo. Proklamacija Reke kot neodvisne države zadovoljuje Italijane in Jugoslovane, kakor tudi Reko samo. (Jugoslovani niso zadovoljni in ne bodo.)

DRŽAVNIKI ENTENTE.

LDU Aix les Bains, 13. septembra. (Havas) Millerand je davi sprejel rumunskega ministra za zunanje stvari Take Janesca. Ob 16. uri se je nadaljevala razprava med Millerandom in Giolittijem. Na dopoldanski seji se je sprejela skupna izjava, ki pa se bo objavila šele zvečer. Lloyd Georgeu se je odposlala nastopna brzojavka: Giolitti in Millerand se nočeta ločiti, ne da bi Vam prej sporočila še svojih zelo prisrčnih in prijateljskih pozdravov. Ministrska predsednika Italije in Francije sta imela zopet priliko, da sta razvidela popolno soglasje svojih splošnih naziranj in temeljno potrebo tesne zveze med Italijo in Francijo, da se zagotovi ureditev evropskih problemov, vzpostavitev miru in normalnih odnošajev med narodi.

PRED RAZKOLOM FRANCOSKIH SOCIALDEMOKRATOV.

LDU Pariz, 13. septembra. (Havas). Listi nadalje razpravljajo o pogojih, ki sta jih prinesla Cachaine in Frossard iz Rusije glede pridružitve francoskih socialistov k tretji internacionali. Longuet smatra te pogoje za nesprejemljive. Mnogo znamenj je, ki kažejo, da je možno razcepljenje v socialnodemokratski stranki. Cachaine z vsemi močmi nadaljuje propagando za priključitev k tretji internacionali, vendar pa se mu zelo upirajo posebno voditelji splošne delavske zveze.

BOJI Z RUSI

LDU Dunaj, 13. septembra. Ukrajinski tiskovni urad javlja iz Tarnova z dne 12. t. m.: V vzhodni Galiciji so se na fronti ukra-

Polanec Gostinčar je v tej zadevi že vložil oster protest pri upravi monopolov v Belgradu in zahteval, da se odpusti preklicanje. Državna uprava monopolov je odgovorila poslancu Gostinčarju, da je v tej zadevi uvedla najstrožjo preiskavo.

Tu se ne zahteva nič manj in nič več, nego da mora duhovnik, predno gre maševati, pridigovat, poročati ali krstiti, iti iskat policaja, da mu to dovoli in ga pri tem nadzoruje. Odkodi ministru ta pravica ali bolje nezaslišana predrznost? Ali stoji Vojvodina izven zakona? Današnje »Novine«, ki so poročale o nasilju demokratskih ministrov proti cerkvi in šoli v Vojvodini, so bile zapletene.

A motijo se vsi, ki mislijo, da bodo mogli s protizakonitostjo in nasiljem streti voljo bunjevskega ljudstva, da si ohrani vero, jezik in šege svojih pradedov. Ministri bodo šli, a bunjevsko ljudstvo bo ostalo na svoji zemlji in si izvojevalo pravo in svobodo v veri in jeziku, ki mu na tej zemlji gre.

(Zadnja dejanja centralističnih demokratov kažejo, da bi liberalci tudi pri nas radi uvedli tak sistem, kakor v Vojvodini. Slovensko ljudstvo bo na straži!)

jinske armade Pavlenka med Dnjestrom in Gnilo Lipo razvili novi boji. Boljševistično levo krilo med Haliczem in Bukaczowcem, ob Dnjestru in Gnili Lipi ter ob železniški progi Strij-Chodorov-Tarnopol se je moralo preko Rohatyna umakniti na vzhodno obal Gnile Lipe. Tudi v odseku med Gnilo Lipo in Zloto Lipo so se morali boljševiki umakniti. Ukrajinske čete pridobivajo ozemlje.

LDU Moskva, 13. septembra. Frontno poročilo od 12. t. m.: V ozemlju Grodno smo zasedli Kuznico. V ozemlju Wolkowsk smo odbili vse sovražne napade, ujele 230 sovražnikov in zaplenili več strojin. Na ozemlju Wlodawa-Cholm se bijejo trdovratni boji s sovražnikom, ki je dosegel desni breg zapadnega Buga. Poizkušani poljski predor vzhodno od Rohatyna se je ponesrečil vsled odpora naših čet, ki so vrgle sovražnika proti severozahodu.

RUSIJA IN ANGLIJA.

LDU London, 13. septembra. (Brezlično) Listi poročajo o triurnem razgovoru Lloyd Georgea s Kamenjevom, preden je ta odpoval v Rusijo. »Daily Nieuws« pravijo, da je razgovoru primanjkovalo prisrčnosti. Lloyd George je očital sovjetskemu zastopniku različne zlorabe zaupanja in mu sporočil, da bi se mu bile dostavile potne listine, ako jih ne bi bil že sam zahteval. Povrnitev Kamenjeva in Rotsteina je nemogoča. Diplomatska pogajanja bi se mogla samo tedaj obnoviti, ako bi bila angleška vlada zagotovljena, da se sovjetska vlada ne bo vmešavala v angleške notranje stvari. Posebno je očital Lloyd George Kamenjevu prodajo ruskih kronskih dragotin, da so podpirali z denarjem »Daily Herald«, zvezo z angleškimi delavskimi združenji in da so namenoma varali angleško vladu glede ustanovitve poljske milice. Kamenjev se je proti očitkom zavaroval. Pogajanja radi obnove trgovalskih odnošajev se ne smatrajo za prekinjena.

POLJSKA IN ČESKOSLOVAŠKA.

LDU Zagreb, 14. septembra. Poljski generalni konzulat v Zagrebu najodločneje dementira v včerajšnjih zagrebških listih razširjeno vest o agitaciji s poljske strani proti českoslovaški republiki, da bi izzvala vojno s to državo. Ravno nasprotno je pokazala Poljska, da hoče s sosednjo českoslovaško republiko živeti v miru in ljubezni s tem, da se je pokorila odločbi entente v tešinskem vprašanju, s katero je 150.000 Poljakov pripadlo k českoslovaški republiki.

Občinski volivni red.

Liberalci so dosegli v potu svojega obraza pri belgrajskih ministrih, da so občinske volitve na Slovenskem odložene. Slovenski kraji, navezani na svojo občinsko avtonomijo, vajeni parlamentarizma, so izključeni od sodelovanja svojega ljudstva v občinah, medtem ko so se občinske volitve že izvršile na Hrvatskem in v Srbiji ter se pripravljajo celo v Dalmaciji, v Bosni in v Vojvodini. Slovenija je deležna usode Črnogore, kjer ljudstvo ne pozna volitev, kjer je vedno bilo deležno politike, diktirane mu od njegovega kralja. Tam se z občini, volitvami seveda ne mudi, ker ni nikogar, ki bi jih pogrešal. Na isto stopinjo so centralistični liberalci potisnili slovensko ljudstvo.

Storili pa so to z izgovorom, češ, da je treba nekaj paragrafov od regenta že potrjenega volivnega reda spremeniti. Gre za tri čisto nebitvene točke. V točki 10 gre za to, koliko volilnih imenikov naj občina razstavi na ogled. V seji dne 9. t. m. deželne vlade je bilo sklenjeno, da morajo biti volivcem na razpolago saj 3 poverjeni prepisi volilnih imenikov, na ukaz glavarstva pa tudi več.

Druge točke tičejo kandidatnih listin. Tudi te je rešila dež. vlada v svoji seji 9. t. m. Nato pa je prišel vodja liberalnih demokratov dr. Žerjav, ki je pri nas poverjenik za pravosodje, z novimi predlogi in zahtevami. Pred vsem zahteva ta čudni »demokrat«, da se delavkam in kmečicam vzame že dovoljena volilna pravica za občine. V tem oziru nam služi za podlago uradno poročilo o seji dež. vlade dne 9. t. m., ki pravi:

»Poverjenik za pravosodje dr. Žerjav predloži nadaljnje predloge glede sprememb občinskega volivnega reda za Slovenijo. V § 1 naj se omeji ženska volilna pravica samo na samostojne gospodinjice in na državljanke s kvalificirano izobrazbo. Uvedejo naj se nadalje vezane liste. Ker je med tem izšel volilni red za konstituantno, naj se tudi občinski volilni red temu analogno preuredi z ozirom na volilno postopanje.

Predsednik deželne vlade ugotovi, da je poverjenik za pravosodje s temi predlogi kršil sporazum od 17. avgusta t. l., ker sporazum izrecno določa, da se spremene samo zgoraj navedeni paragrafi občinskega volivnega reda. Poverjenik za pravosodje temu nasproti poudarja, da sporazum ne izključuje njegovih dodatnih predlogov in da ima pravico staviti iniciativne predloge.

Poverjenik za notranje stvari dr. Pitamic prečita tozadevno navodilo ministrstva notranjih del, katero sklicuje se na parlamentarni sporazum izrecno navaja paragrafe (10, 15, al. 3, in 35), ki da se imajo spremeniti. Predsednik izjavlja, da predlogov poverjenika za pravosodje ne more dati v razpravo, ker niso v nobeni zvezi s predmetom te seje, v kateri se sme v zmislu parlamentarnega sporazuma razpravljati samo o reviziji v sporazumu fiksiiranih zakonitih določil. Ker ima vsak poverjenik brezdvomno pravico staviti predloge, bo dal predloge g. dr. Žerjava na eni prihodnjih sej sicer na dnevni red, toda ugotoviti mora že vnaprej, da je vsak poizkus, spreminjati občinski volilni red preko onih treh točk, glede kojih so se stranke zedinile, eklatanten prelom parlamentarnega sporazuma.

Tako liberalci zavlačujejo volitve, ker bi radi volivni red spremenili, celemu delu ljudstva vzeli volilno pravico ter se tako s pomočjo zvijače ter sile vzdržali na površju.

Demokrat-liberalcem, ki našo avtonomijo prodajajo v Belgrad za škodelico dvomljive strankarske leče, bo ljudstvo plačalo za to s stoterimi obrestmi. Pred vsem pa je jasno, da si ženske volivne pravice ljudstvo ne bo dalo prodati!

Liberalci lahko prodajo belgrajskim centralistom sebe in svojo stranko, našega ljudstva pa ne bodo!

KRIZA NA ANGLESKEM.

LDU London, 13. septembra. (Brez-
žično.) Predsednik trgovinskega urada sir
Robert Horne je po posvetovanju z Lloyd
Georgem podal izjavo, v kateri opozarja
javnost na to, da se rudarji branijo, uvelja-
viti svoje zahteve pri nepristranskem raz-
sodišču. Horne je izjavil, da iz političnih
vzrokov grozi deželni industrijska kriza. En-
krat za vselej se mora uveljaviti načelo, da
se morejo priznati samo upravičene zahte-
ve. Dosedaj se niso poizkušali nobeni na-
daljnji koraki za zblizanje. Izvršilni odbor
rudarjev se bo sestal v torek. Kontrolor za
prehrano je naznanil, da se bo morala, ako
se začne rudarska stavka, kvota sladkorja
znižati za polovico in da se bo morala po-
raba tudi drugih važnih živil, kakor meso,
slanina, mleko itd. primerno znižati.

Politične novice.

+ Sklepi prvega švicarskega krščan-
sko-socialnega kongresa. Na prvem kon-
gresu švicarske krščansko-socialne zveze,
ki se je minule dni vršil v Curihi, so skle-
nili krščanski socialni program. Program
odklanja kapitalizem pa tudi materialis-
tični socializem in se postavlja na sta-
lišče krščanske vzajemnosti, skupnega
dela vseh delavnih stanov v blagor spo-
lnosti. Program pride na kongres krščan-
ske internacionale v odobritev. Kongres
je sprejel resolucije, v katerih se izreka
za to, da se po vseh poklicih ustanavljajo
stanovski ali poklicni sveti, v katerih mo-
rajo biti zastopani vsi trije činitelji: pod-
jetniki, vodilno tehnično in trgov, osebje
ter delavci. Vsi ti sveti se združijo v po-
krajinske gospodarske svete in le-ti v
centralni gospodarski svet. Vsi ti sveti
morajo dobiti javnopravni značaj. Dalje
je kongres osvojil sklepe internacionalne
delavske konference v Washingtonu o
48 urnem tedenskem delu za industrijsko
delavstvo, o pobijanju brezposelnosti, o
materinskem varstvu itd.

+ Komunisti med seboj. Voditelj leve
struje avstrijske socialne demokracije dr.
Frey e v svojem glasilu »Revolutionärer
Sozialdemokrat« označil svoje stališče na-
proti komunistični stranki. Tu pravi dr.
Frey, da med levico in komunisti danes ni
stvarnih razlik. Kljub temu je pa daleč od
njega misel, da bi se združil s komunisti.
To pa zaradi komunističnih voditeljev. Ti
voditelji, pravi dr. Frey, so politični šuš-
marji, agitatorji ne pa politiki. To so ljud-
je, katerim ne bi mogel mirno zaupati us-
ode avstrijskega delavskega razreda niti za
četrt ure. To so možje, ki nikdar ne drže
dane besede niti eno celo uro in bi moral
biti popoln norec, kdor bi se hotel s ko-
munisti spuščati v kake dogovore. S temi
ljudmi hoteti izvesti proletarsko diktaturo,
bi bila blaznost, zločin, samoumor in umor
proletariata. Komunisti se morajo najprej
naučiti najnavadnejše dostojnosti, potem
še bi se moglo z njimi govoriti. O prav-
tem dr. Freyu, ki bere take levite komuni-
stom, pa piše »Arbeiterzeitung«, da je čez
vso mero častihlepen in da je razcepil še
socialnodemokratično levico na dvoje sa-
mo zato, da more biti vsaj enemu drobcu
absoluten voditelj brez konkurence. Kako
pišejo o Freyu še-le komunisti, se da mi-
sliti. Vsi ti komunisti in revolucionarji drže
res drug drugega pokoncu s samim razdo-
rom in sovraštvom. Da bi držali pokoncu
delavsko reč, niti sami ne verjamejo.

+ Komunistična uprava v Šabcu. Pod
tem naslovom poroča »Samouprava« o
prvih dveh večjih činih nove komunistič-
ne uprave v Šabcu. Ena najnujnejših po-
treb v Šabcu je zveza s prekoslavskim
ozemljem, za katero se je Šabac že dolgo
potezal. Po prevratu je postala ta potreba
takorekoč kričeča. Ker zaenkrat ni bilo
misli na zgradbo železnega mostu, se je
ponudila vojaška oblast, da zgradi začas-
en pontonski most. V to svrhu je nedav-
no prišel v Šabac oddelek vojaštva s sto-
tnikom, ki naj bi vodil dela. Toda komuni-
stična mestna uprava je izjavila, da most
ni potreben, a če bi to tudi bil, zanj ne bi
mogla prispevati niti pare, ker je občin-
ska blagajna popolnoma suha. Preje je
občina izlaha dobila posojilo, če je bila
v stiski, komunistični upravi pa seveda
nihče neče posoditi niti počenega groša.
Šabac ostane torej brez tako zaželenega
mostu. In še drugo »zaslugo« si je komu-
nistična uprava stekla v tem kratkem ča-
su. Gospa Angl d'Astre, ki namerava v
Šabcu na lastne stroške zgraditi bolniš-
nico, je ponudila mestni upravi večjo ko-
ličino obleke in obutve za revno prebi-
valstvo brezplačno, samo prevozne stro-
ške od Belgrada do Šabca naj bi prevzela
mestna uprava. Tudi to ponudbo so ko-
munisti zavrnil — po načelu, da je čim
večja beda voda na njihov mlin. Tako si
pa voliči cele reči menda le niso mislili
— ka-li?

+ Prepir za dolarje med hrvatskimi
komunisti še ni končan. Zmerni komuni-
sti so predlagali, naj se vseh 3227 dolar-
jev izroči zadrugi »Delavski dom« v Za-
grebu, ki jo tvorijo delavske strokovne
zveze. Radikalni komunisti so to odbili
in zahtevali, da se izroči denar izvršilnemu

odboru komunistične stranke (ki je v nj-
hovich rokah). Pogajanja se nadaljujejo.

+ Organizacija Bunjevcev in Šok-
cev. Za Bunjevce in Šokce, ki tvorijo je-
dro domačega prebivalstva v Vojvodini in
so bili doslej po večini politično neopre-
deljeni, se potezajo razne politične stran-
ke, najbolj pa demokrati. Toda bunjevsko
ljudstvo, ki je globoko verno in se drži
poštenih starih šeg in navad, čemur se ima
zahvaliti, da je ostalo pravno krepko in si
ohranilo jezik in gmočno blagostanje,
se ni moglo pridružiti nobeni teh strank.
Osnovale si je lastno politično organiza-
cijo pod imenom »Narodno in krščansko
udruženje«, ki ima svoj sedež v Subotici.
Program tega udruženja je krščansko de-
mokratičen. Za kulturno delo so osnovali
»Prosvetno društvo Neven«, ki ima isto-
tako svoj sedež v Subotici. Društvo bo že
letos osnovalo zavod za 10 dečkov in 10
deklic z dežele, ki jih bo študiralo na la-
stne stroške; sčasoma se bo zavod seveda
razširil. Ustanavlja se pa pravkar tudi
kmetsko-gospodarska organizacija »Udru-
ženje zemljoposjednikov«, katere prvi občni
zbor je napovedan za dan 10. oktobra t. l.,
ko bo zborovalo tudi Narodno in krščan-
sko udruženje. Glasilo krščansko organi-
ziranih Bunjevcev so »Novine«, ki izhajajo
v bunjevskem narečju za sedaj vsako so-
boto v Subotici. Bunjevci hočejo dvoje:
ohraniti svojo katoliško vero in se obrani-
ti nasilnemu posrbenju. Oni so navdušeni
Jugoslavlani, a svojega posebnega narod-
nega obeležja si ne dajo kar čez noč vzeti.
Zahtevajo avtonomijo za vojvodinsko
pokrajino.

+ Kdo je zmagal v Srbiji. Liberalni
demokrati so cele tedne razlagali strme-
čemu svetu, kako velika je njihova moč
tudi v Srbiji. Kazali so na izid občinskih
volitev, kjer so dobili v roke večino občin.
Sedaj se je pokazalo, koliko je bilo vredno
njihovo vpitje. Uradni podatki notranjega
ministrstva, ki ga vodi demokrat, dokazu-
jejo, da so radikali dobili v Srbiji 100 ob-
čin več kot demokrati ter vse druge stran-
ke skupaj. Pa naj se še kdo zanese na li-
beralno poročanje!

Dnevne novice.

— Umrl je v Zagrebu dr. Luka Mari-
janović, profesor kanonskega prava kato-
liške in pravoslavne cerkve na zagreb-
škem vseučilišču, ponovno dekan in rektor.
Pečal se je tudi s književnostjo in
zbiral narodne pesmi za »Matico Hrvatsko«.

— Društvo industrijskih in zasebnih
uradnikov države SHS se je spojilo z Zve-
zo privatnih nameštencev v Zagrebu.

— Novi južni kolodvor v Zagrebu, ki
ga že grade, bo stal dalje proti zapadu —
v Černomeru poleg bivšega vojaškega
vežbališča.

— Nadvojvoda Friderik in njegova
posestva na Češkoslovaškem. Listi poro-
čajo, da se je bivšemu avstrijskemu nad-
vojvodu Frideriku posrečilo dobiti angle-
ško državljanstvo, vsled česar je postal
zopet neomejen lastnik svojih velikih po-
sestev na Češkoslovaškem. Predaja teh
posestev v roke nove Friderikove nemške
uprave da je že v teku. Češkoslovaška bo
morala plačati tudi odškodnino za vso
škodo, ki se je pod njeno upravo zgodila
na Friderikovi lastnini. Zadnje dobrote
Habsburžanov!

— Tatvina v Ščednu. Posestniku Ja-
nezu Wrantu v Ščednu pri Žihpolju na
Koroškem sta bila ukradena dva panja s
strdjo vred v vrednosti 1000 kron. Tatovi
so ukradene panje razbili; enega so vrgli
v vodo, drugega so pa pustili v gozdu, ko
so seveda prej pobrali strd iz obeh ukra-
denih panjev.

— Gene moki v Zagrebu znašajo:
št. 0 K 14, št. 2 K 13, št. 6 K 11; v mestni
aprovizaciji 13, 10 in 7 kron. Ljubljana
se lahko postavlja — v cenah moke nad-
kriljuje celo Zagreb.

— Valute. Dne 13. septembra na za-
grebški borzi: 1 dolar 109 K 50; 100 avstrij-
skih kron 40 K; 100 carskih rubljev 125 K;
100 češkoslovaških kron 162 K; 100 fran-
coskih frankov 730 K; 1 napoleon 382
kron; 100 nemških mark 209 K; 100 ru-
munske lejev 228 K.

Ljubljanske novice.

Ij Umrl je obče znani čevljarški moj-
ster g. Jožef Vider. Pogreb se bo vršil jutri
ob 5. uri. Preostali nam iskreno sožalje!

Ij »Scapinove zvijače«, komedijo v treh
delanjih od Moliéra, bo uprizoril Ljudski
oder v nedeljo, dne 19. t. m. ob osmi uri
zvečer.

Ij Glasbena Matica. Vsi gojenci kon-
servatorija in Maticine šole, ki so se doslej
vpisali za orkestralne instrumente flavto,
oboo, klarinet, rog, trobento in pozavno
naj pridejo v četrtek, 16. septembra po-
poldne ob 2. uri v pisarno Glasbene Ma-
tice k razdelitvi ur.

Ij Pritožba radi stanovanja. Prejeli
smo: Na Ižanski cesti je imel gospod Teo-
dor Keber, posestnik in vrvar, s 1. julijem
prazno stanovanje. Stranka je plačevala

25 K, a on ni hotel strank, ki so ga prosile,
češ, ker stanujeta 2 ali 3 družine skupaj.
Dejal je, da rabi lokal za svojo obrt. Sedaj
je pa vzel 4 mlade fante, ki mu plačujejo
dva po 60 K, eden po 50 K, eden po 40 K,
torej skupaj 210 K. Kje je stanovanjska
komisija?

Ij Izgubila se je 13. sept. od 10. do 12.
ure dopoldne zlata damska veržica z obe-
skom (monogram I. T.). Pošten najditelj se
prosi naj jo odda proti mali nagradi v Ljud-
skem domu v Mostah.

POPIS VSEH INVALIDOV IN DRUŽIN
PADLIH VOJAKOV V SVRHO NAKA-
ZANJA PRESKRBNIN PO NOVI UREDBI
O INVALIDIH.

Ministrstvo za socialno politiko je iz-
dalo Uredbo o invalidih in družinah pad-
lih vojakov, ki določa nove pokojnine in
preskrbne pomoči omenjenim osebam. Po-
trebni krediti za to so že zagotovljeni, ta-
ko da bo mogoče v kratkem začeti z na-
kazovanjem. V to svrhu pa potrebuje po-
verjeništvu za socialno skrb delne vlade
za Slovenijo, ki mora izvesti omenjeno
Uredbo, najnatančnejši popis vseh oseb, ki
imajo pravico do državne podpore po do-
ločbah te naredbe. Razposlalo je že vsem
okrajnim oblastem in občinskim uradom
v Sloveniji naredbo z obširnimi navodili,
kako je treba izvesti ta popis, pri katerem
morajo sodelovati ne le vsi upravni javni
činitelji, temveč tudi vsi zainteresirani po-
samezniki, da bo mogoče izvesti in zavr-
šiti to obsežno akcijo točno in hitro. Ni le
v interesu države, da dobi dober in zanes-
ljiv pregled vseh invalidov, vdov in sirot,
ki ji bo služil za odmero novih preskrbnin
in ki bo tvoril edini pravi temelj za na-
daljne parlamentarne debate o budžetu;
zavedati se morajo tudi vsi oni, ki jim je
poverjena naloga sodelovanja pri tem po-
pisu, da je od njihovega točnega in hitre-
ga dela odvisna usoda onih mnogih reve-
žev, ki morda čakajo že več mesecev na
pomoč države, da jim zagotovi primerno
eksistenco ali pa da si bodo mogli posta-
viti nov temelj svojega pridobitvenega de-
lovanja v človeški družbi. Gre torej za
važno socialno delo.

Popis obsega sledeče kategorije:

1. Invalide.
2. Družine padlih (umrlih in pogreša-
nih) vojakov.
3. Sirote brez očeta in matere.
4. Siromašne bivše internirane in kon-
finirane civilne osebe obojega spola, ki so
zadobile poškodbe ali bolezni.
5. Siromašne družine onih oseb, ki
jih je sovražnik usmrtil iz političnih ali
vojaških razlogov, kakor tudi onih oseb,
ki so pomrle za časa internacije ali po-
zneje, toda radi bolezni, ki so jo takrat
zadobile ali se jim je poslabšala.
6. Civilne invalide.
7. Tuje državljane-invalidi in družine
padlih.

Vsem tem osebam je priznana nova
pravica do stalne in izredne pomoči.
Civilnim invalidom se bodo dajali umetni
udje, prilika za zdravljenje in sredstva za
ponovno usposobitev za pridobitveno
delo.

Popisovali bodo edinole pristoj-
ni občinski uradi stalnega bi-
vališča, ki pošljejo za vsako omenje-
nih kategorij po en izvod okrajnemu gla-
varstvu in poverjeništvu za socialno skrb.
Vsi izkazi morajo biti dogotovljeni že pred
koncem septembra. Radi tega naj se
zglase nemudoma vse navedene osebe, ki
bivajo stalno v svojem kraju, pri župan-
stvu, da jih vpiše v izkaz. One osebe, ki
so pristojne v Sloveniji, a se za časa po-
pisa ne nahajajo v občini svojega stalnega
bivališča (n. pr. v bolnici, v invalidski šoli,
na začasnem potovanju itd.) naj se javijo
pismeno občinskemu uradu svojega stal-
nega bivališča. Oni naši državljani, ki
imajo domovinsko pravico na področju
kake druge pokrajinske vlade (Hrvati,
Bosanci itd.), se morajo javiti pismeno
svoji pristojni domovinski občini, ako-
ravno bivajo morda stalno v Sloveniji. Te
osebe ne smejo biti vpisane v izkaz one
občine, v kateri bivajo, ker jim mora na-
kazati preskrbnino pristojna pokrajinska
vlada iz svojega kredita. — Tuje držav-
ljane, h katerim je treba za sedaj prište-
vati tudi še naše ljudi iz zasedenega ozem-
lja, popiše županstvo stalnega bivališča.

Vsi invalidi in ostale osebe, ki jih je
treba popisati, so dolžne, da se same ja-
vijo osebno ali pismeno pri pristojnem ob-
činskem uradu v smislu prednjih navodil,
ker bodo v nasprotnem slučaju same no-
sile posledice. Občinski uradi pa morajo
paziti na to, da ne vpišejo v svoje izkaze
oseb, ki bi se morale zgledati v drugi ob-
čini; vse take nepravilne prijave morajo
odstopiti pristojnemu županstvu.

Pokojnine in preskrbne oziroma do-
datke bo izplačevala vojaška pokojninska
likvidatura v Ljubljani (pozneje delega-
cija ministrstva financ v Ljubljani) potom
poštnega čekovnega urad.

Nujno potrebno ter za državo in po-
sameznike velevažno je, da bo izveden ta
popis kar najtočneje in brez odlašanja v

določenem roku, ker je to prvi ločni del
splošne socialne statistike vseh
navedenih oseb, ki bo izvedena tekom me-
seca oktobra t. l.

Vsak invalid, vsaka vdova in sirota
in vse ostale interesirane osebe so lahko
prepričane, da je poverjeništvu za social-
no skrb pripravljeno podpreti z vsemi
svojimi sredstvi izvršitev teh dveh akcij
— prvega popisa in socialne statistike —
ki morajo zbuditi in okrepiti v narodu za-
upanje v državo, katere si je svesta svo-
jih dolžnosti napram nim, katerim dol-
guje največ in katere hoče zadovoljiti v
največji meri na ta način, da se pobriže
za njihovo zdravljenje, za njihovo ponov-
no usposobitev za pridobitveno delo, za
primerne pokojnine in za ustanovitev ali
poboljšanje njihovega samostojnega pri-
dobitvenega in družabnega položaja.

V dosegu tega cilja naj posveti vsak
do, ki mu je na srcu hitra in dobra uredi-
tev našega invalidskega vprašanja, vsak
svojo dobro voljo in zmoglost uspešni iz-
vršitvi teh dveh važnih akcij.

Ako kak občinski urad doslej slučaj-
no še ni prejel naredbe opr. št. 111 3987
z dne 6. septembra t. l. z navodili in vzor-
ci za popis invalidov, vdov in sirot, naj jo
nemudoma zahteva pri invalidskem od-
delku poverjeništvu za socialno skrb de-
želne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 6. septembra 1920.

Deželna vlada za Slovenijo,
poverjeništvu za socialno skrb.

Izpred porote.

Včeraj je ljubljanska porota obsodila do-
lujfa Karla Pevca, o katerega zločinu smo
včeraj poročali na 7 let težke ječe. Pevce
je zagovarjal s tihim glasom, toda premišljeno
vsaka njegova beseda, vsaka njegova kretnost
je bila preračunana pri starem zločincu, ki je
bil zaradi tatvine obsojen že, ko je bil star
16 let star. Zanimivo sta izpovedala poro-
čnik Woschnagg iz Šostanja in dr. Mravljag iz
Maribora, češ, da sta Pevcu zato zaupala, ker
sta mislila, da je v resnici Pribečevičev adju-
tant. Porotnemu senatu je predsedoval dr. Je-
nes dvorni svetnik Regally, obtožbo je za-
stopal državni pravdnik dr. Ogoreutz; gre za
dva slučaja in sicer je tožen Maks Rozman,
katerega je zagovarjal dr. Tekavčič in Ivan
Šuštar iz Podhruške, katerega je zagovarjal
dr. Kokalj.

Prvi slučaj, o katerem je razpravljala po-
rota, je sledeči:

Tatvine v ljubljanskih restavracijah.

Letos meseca junija in julija so bile za-
poredoma izvedene tatvine v ljubljanskih re-
stavracijah. Tat je vlomil pozno ponoči v go-
stinskih prostorih, v katerih je jedel in pil.
kar je dobil, potem je pa odnesel odnesel vsa
stvari, posebno namizne prte. Vlomil so se vsi
stili edne za drugim na glavnem kolodvoru
pri Marenčetu, pri Novem svetu, pri Južnem
kolodvoru in končno pri »Lipi«. Oškodovan-
ci so bili Judevit Haldinger, neki neznan Ame-
rikanec, potnik Anton Medvešek, natakari-
ca Eli Sraker, natakari-ka Minka Burger, Ivan
Gorše, Dimitrij Ličen, natakari-ka Greti Re-
berger, gostilničarka Jadviga Albert, restav-
rater Matija Dolničar in gostilničar Jurij Ma-
renče. Oškodovanci so bili zaslišani in so po-
povedali, da so bili oškodovani za 6779.60 K.
Enakost izvršenih tatvin je kazala na to, da je
bržkone ena in ista oseba storila vse tatvine,
katera domneva je bila tudi pravilna, ker je
izvedel zaradi tatvine že petkrat predkazno-
vani, l. 1895 v Ljubljani rojeni trgovski so-
trudnik Maks Rozman.

Priče je g. dvorni svetnik skupno zapre-
segl. Ker je nekaj prič zamudilo določeno
uro, je g. dvorni svetnik ironično strogo po-
pomnil: »Ljubljanci, kakor ponavadi, ne
poznajo reda. Vsi moramo čakati nanje. Pri-
hodnjič bom precej poslal policijo, da bo pri-
peljala priče, ki se ne bodo ozirale na va-
pelo.« Na vprašanje g. dvornega svetnika Re-
gallyja je odgovoril Rozman, da je kriv. Roz-
manova mati je bila delavka, 5 let je bival
v Rozman na Gorenjskem kot otrok. Učil se je
pri Perdanu eno leto, ko že ni bil 15 let star,
je šel v Trst za denar, ki ga je vzel odeta.
3000 kron je bilo. Iz Trsta je šel 15 letni star
kovec z nekim dekletom na Reko. Kaznovan
za to ni bil, ker mu je oče odpustil. V Kranju
se je učil pekoveške obrti; padal je vedno v
globlje in globlje. In večkrat je bil kaznovan.
Pr i svojem sodišču v Gradcu je bil l. 1915 ob-
sojen na 18 mesecev. Vstopil je tudi k voja-
ški policiji, dasi je bil že prej večkrat zaradi
hudodelstva tatvine obsojen. Rozman je bil
nato dva meseca potem, ko je zapustil vojaško
policijo, izvršil vlom v restavracijo na glav-
nem kolodvoru, kateremu vlom so sledili
vlomi v drugih gostilnah. Gospod Dolničar je
povedal, da je bila tisto noč manjša družba ve-
Ljubljancov v njegovi pisarni od pol 4. ure
jutraj. »Ali zahtevate odškodnino od obto-
ženca?« Je vprašal g. dvorni svetnik Regally
g. Dolničarja. »Ne!« je odgovoril priča, »pa-
pa se bom držal brivca, ki je izrezal iz ukrade-
nih prtov znake.« — Radi nakupa sumljivih
svtari je bil brivec Jurman obsojen na 200 K.
Marenčetu je prišel Rozman v gostilno od za-
daj, razmere so mu bile znane, ker je večkrat
zahajal prejše čase tja.

Ob zaključku »Večernega Lista« se je
razprava še nadaljevala.

r Stavka. LDU Hamburg, 13. sep-
tembra. (DKU) Zborovanje unionističnih
pristaniških delavcev je sklenilo, pričeti
stavkati, ker so bile njihove zahteve od-
klonjene. Pogodbeni delavci so se morali
temu sklepu pridružiti. Delo v luki počiva.

Obnovite naročnino, da se vam list
ne ustavi!

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.